

Asia: VN/25324/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi vesilain muuttamisesta ja luonnos valtioneuvoston asetukseksi vesitalousasioista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (merituulivoima)

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommenttinne 1 §:ään – soveltamisala ja merituulivoimahankkeen määritelmä.

-

2. Kommenttinne 2 §:ään – merituulivoimaa koskeva lupa (tarpeelliset lupamääräykset).

Sekä kommenttinne 3 §:ään – merituulivoimaa koskevan luvan voimassaolo (pidempi määräaika hankkeen toteuttamiseen ryhtymiselle).

-

3. Kommenttinne 4 §:ään – olennaiset tekniset vaatimukset (viittaukset rakentamislakiin).

-

4. Kommenttinne 5 §:ään – rakennustyön suorituksen valvonta (rakennuttajavalvonta ja valvontasuunnitelma, ulkopuolisen tarkastuksen riippumattoman ja pätevän asiantuntijan lausunnot).

Sekä kommenttinne 6 §:ään – lopputarkastus. Onko ehdotuksen mukainen rakennustyön valvonta talousvyöhykkeellä riittävä tai pitäisikö pitäisi säätää muista vaatimuksista?

-

5. Yleiset kommentit rakentamisen sääntelystä.

Onko ehdotuksen mukainen rakentamisen sääntely talousvyöhykkeellä tarkoituksenmukainen ja riittävä vai pitäisikö sääntely toteuttaa toisin?

Pitäisikö talousvyöhykkeen rakentamisessa olla samankaltaiset osapuolten vastuut ja tehtävät kuin rakentamislain 8 luvussa? Pitäisikö työnjohtajille ja suunnittelijoille olla rakentamislain 7 luvun mukaiset kelpoisuusvaatimukset ja kelpoisuuden toteaminen?

-

6. Kommenttinne 7 §:ään – purkamisvelvollisuus ja jälkitoimenpiteet. Miten purkamisvelvollisuudesta olisi tarkoituksenmukaisinta säätää?

-

7. Kommenttinne 8 §:ään – purkamissuunnitelma.

-

8. Kommenttinne 9 §:ään – purkamisvakuus ja sen määrä.

-

9. Kommenttinne 10 §:ään – vakuuden asettaminen.

-

10. Kommenttinne 11 §:ään – vakuuden voimassaolo.

-

11. Kommenttinne 12 §:ään – vakuuden realisoiminen ja vapauttaminen.

-

12. Kommenttinne 13 §:ään – vakuuden hallinnoinnista perittävät maksut.

-

13. Kommenttinne vaikutusten arviointiin?

Onko joitakin olennaisia vaikutuksia jäänyt ottamatta huomioon?

-

14. Yleiset kommenttinne ja huomionne esitykseen.

Energiavirasto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa ja kannattaa vesilakiin lisättävää uutta merituulivoimaa koskevaa lukua, sillä rakentamista, purkamista ja purkamisvakuutta koskevat selkeät säännökset lisäävät ennakoitavuutta. Tämä parantaa Energiaviraston myöhemmin järjestämän talousvyöhykkeen merituulivoimalain mukaisen kilpailutuksen houkuttelevuutta, sillä tarjoajat pystyvät paremmin arvioimaan hankkeeseen liittyviä velvoitteita ja tarjouksen hinnoitteluun liittyviä seikkoja ennen kilpailutukseen osallistumista.

15. Kommenttinne 10 a §:ään – talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeen lupahakemuksessa esitettävät suunnitelmat ja selvitykset.

-

16. Kommenttinne 10 b §:ään – purkamissuunnitelman sisältö. Mitä tietoja purkamissuunnitelmassa pitäisi esittää?

-

17. Kommenttinne 10 c §:ään – purkamisvakuus.

Miten purkamisvakuutta pitäisi kerryttää ja monessako osassa se olisi tarkoituksenmukaisinta asettaa? Mihin mennessä vakuuden olisi viimeistään oltava kerrytettynä?

Energiavirasto katsoo, että purkamisvakuus on tarpeellinen ja perusteltu. Tätä lähtökohtaa tukee myös kansainvälinen käytäntö. Vakuudella varmistetaan, etteivät merituulivoimapuiston purkamisesta ja alueen ennallistamisesta aiheutuvat kustannukset jää valtion vastattaviksi tilanteessa, jossa toiminnanharjoittaja ei täytä purkamis- ja ennallistamisvelvoitteitaan.

Energiavirasto katsoo kuitenkin, että vakuuden kerryttämisaikataulun tulisi nykyistä paremmin vastata valtiolle hankkeen elinkaaren eri vaiheissa aiheutuvaa tosiasiallista kustannusriskiä, ottaen samalla huomioon hankkeen rahoitusasema. Energiavirasto pitää tärkeänä, että purkamisvakuuden kerryttämisen aikataulu on oikeasuhtainen riskiin nähden, sillä se voi parantaa hankkeen ennakoitavuutta ja rahoitettavuutta sekä lisätä Energiaviraston järjestämän kilpailutuksen houkuttelevuutta.

Energiavirasto ehdottaa, että ennen rakentamistoimenpiteisiin ryhtymistä asetettavan purkamisvakuuden määrä olisi 10 prosenttia arvioiduista purkamisen kokonaiskustannuksista. Jäljelle jäävä 90 prosenttia kerrytettäisiin kolmena 30 prosenttiyksikön suuruisena eränä siten, että vakuus kattaisi purkukustannukset kokonaisuudessaan 20 vuoden kuluttua valmistumisilmoituksesta. Tällöin vakuustaso olisi 10 prosenttia ennen rakentamista, 40 prosenttia 10 vuoden kuluttua, 70 prosenttia 15 vuoden kuluttua ja 100 prosenttia 20 vuoden kuluttua.

Ehdotusta tukevat myös luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetyt arviot. Luonnoksessa todetaan, ettei hanke tuota rakentamisvaiheessa tuloja, vaan siitä aiheutuu ainoastaan kustannuksia, ja että hankkeen rahoitusasema on ennen rakentamista ja rakentamisen aikana heikompi kuin tuotantokäytön alettua. Lisäksi toiminnanharjoittajan on pidettävä voimassa talousvyöhykkeen merituulivoimalain 18 §:ssä tarkoitettu edistämisvakuus siihen saakka, kunnes tuulivoimapuisto on otettu suunniteltuun käyttöön.

Ehdotettu malli säilyttäisi valtion kannalta olennaisen lopputuloksen: purkamisvakuus olisi täysimääräisesti kerrytetty hyvissä ajoin ennen merituulivoimapuiston teknisen käyttöiän päättymistä. Muutos koskisi siten vakuuden kerryttämisen ajoitusta, ei toiminnanharjoittajan purkamis- ja ennallistamisvastuun sisältöä tai vakuuden lopullista määrää.

Koska Suomen talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeille ei ole esitetty useissa verrokkimaissa käytössä olevaa tulovirtaa vakauttavaa hintaputkea tai muuta markkinariskiä vähentävää tukimekanismia, purkamisvakuuden aikataulun ei tulisi tarpeettomasti heikentää hankkeen investointiedellytyksiä. Etupainotteinen vakuusvelvoite rasittaisi hanketta juuri silloin, kun sillä ei vielä ole sähkön tuotannosta saatavaa kassavirtaa ja kun siihen kohdistuu samanaikaisesti muita vakuus- ja rahoitusvelvoitteita, kuten talousvyöhykkeen merituulivoimalain mukainen

edistämisvakuus. Käyttöönoton jälkeen syntyvä kassavirta parantaa olennaisesti hankkeen kykyä vastata purkamisvakuudesta aiheutuvista kustannuksista.

Valtion riski joutua vastaamaan purkamis- ja ennallistamiskustannuksista ei myöskään ole hankkeen kaikissa vaiheissa yhtä suuri. Rakentamisen alkuvaiheessa merialueelle on asennettu vasta rajallinen määrä poistettavia rakenteita. Jos hankkeen toteuttamisen estävä perustavanlaatuinen tekninen, geologinen tai muu este ilmenisi tässä vaiheessa, rakenteiden poistamisesta ja alueen ennallistamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat lähtökohtaisesti olennaisesti pienemmät kuin valmiin merituulivoimapuiston elinkaaren lopussa. Tämän vuoksi 10 prosentin alkuvakuus vastaisi varhaisen vaiheen tosiasiallista kustannusriskiä paremmin kuin vakuus, joka mitoitettaisiin jo ennen rakentamista valmiin puiston täysimääräisten purkukustannusten perusteella.

Purkamisvakuuden tarkoituksena ei ole toimia hankkeen yleisenä rakennusriskivakuutena, vaan turvata purkamis- ja ennallistamistoimenpiteiden rahoitus tilanteessa, jossa toiminnanharjoittaja ei täytä velvoitteitaan. Rakentamisvaiheen riskejä hallitaan ensisijaisesti hankerahoitukseen, vakuutuksiin sekä rakennus- ja toimitussopimuksiin perustuvilla järjestelyillä. Kun puisto tai olennainen osa siitä on rakennettu, hankkeeseen on lisäksi sitoutunut huomattava määrä pääomaa ja sillä on lähtökohtaisesti merkittävää omaisuusarvoa. Jos toiminnanharjoittaja ajautuisi maksukyvyttömyyteen, hankkeen myynti, yrityssaneeraus tai toiminnan jatkaminen uuden omistajan hallinnassa olisi lähtökohtaisesti taloudellisesti tarkoituksenmukaisempi ratkaisu kuin välitön purkaminen. Valtion kustannusriskin arviointia ei siten ole perusteltua rakentaa yksinomaan sen skenaarion varaan, jossa koko valmis puisto jouduttaisiin välittömästi purkamaan valtion kustannuksella ilman realisoitavaa omaisuusarvoa.

Riskiperusteisuuden varmistamiseksi Energiavirasto ehdottaa lisäksi, että sääntelyssä mahdollistettaisiin vakuuden riittävyyden uudelleenarviointi kaupallisen käyttöönoton lähestyessä tai viimeistään käyttöönoton yhteydessä. Arvioinnissa otettaisiin huomioon merialueelle tosiasiallisesti asennetut rakenteet sekä niiden poistamisesta ja alueen ennallistamisesta aiheutuvat arvioidut kustannukset. Tarkistus voisi toimia joko ehdotetun porrastetun kerryttämismallin vaihtoehtona tai sitä täydentävänä mekanismina. Jos arviointi osoittaisi, ettei asetettu vakuus vastaa hankkeen tosiasiallista riskiprofiilia, viranomaisella tulisi olla oikeus edellyttää lisävakuutta jo ennen seuraavaa määräaikaista korotusta.

Kokonaisuutena 10 prosentin alkuvakuus ja myöhemmät 30 prosenttiyksikön korotukset muodostaisivat hankkeiden kilpailukyvn ja investointiympäristön kannalta nykyistä oikeasuhtaisemman mallin. Malli ei vähentäisi toiminnanharjoittajan lopullista purkamis- ja ennallistamisvastuuta eikä purkamisvakuuden kokonaismäärää, vaan ajoittaisi vakuuden kertymisen paremmin suhteessa valtion kustannusriskin ja hankkeen maksukyvyn kehittymiseen. Kevennetty alkuvaiheen kerrytysvelvollisuus tulisi kuitenkin yhdistää viranomaisen nimenomaiseen toimivaltaan edellyttää lisävakuutta, jos hankkeen riskiprofiili olennaisesti muuttuu. Tällaisia tilanteita voisivat olla esimerkiksi purkukustannusarvion merkittävä kasvu, hankkeen toteutusaikataulun olennainen viivästyminen, toiminnanharjoittajan taloudellisen aseman olennainen heikentyminen, hankkeen

teknisen toteutustavan olennainen muutos tai muu seikka, joka kasvattaa valtion purkamis- tai ennallistamisriskiä.

Nurmi Simo
Energiavirasto

Kainulainen Ella
Energiavirasto